

Висновки

1. Установлено тісні взаємозв'язки між здібностями до керування динамічними й просторово-часовими параметрами рухів і показниками технічної підготовленості (передача м'яча двома руками зверху, передача м'яча двома руками знизу, подача) юних волейболісток, що ще раз підкреслює важливість даного виду координаційних здібностей для успішного оволодіння елементами техніки гри у волейбол.

2. На середньому рівні виявлені взаємозв'язки між якістю виконання елементів техніки гри та показниками просторової орієнтації, рівноваги, вестибулярної стійкості, швидкості та якості оперативного мислення, що підтверджує дані попередніх досліджень про важливість цих здібностей для змагальної діяльності у волейболі.

3. Високий рівень взаємозв'язку виявлений між рівнем фізичної підготовленості та технічною майстерністю юних волейболісток, що свідчить про важливе значення різносторонньої фізичної підготовки на початковому етапі багаторічного тренування.

Перспективи подальших досліджень. У подальшому планується проведення факторного аналізу координаційної підготовленості юних волейболісток, що сприятиме оптимізації тренувального процесу на етапі початкової підготовки.

1. Бернштейн Н. А. О ловкости и ее развитии / Н. А. Бернштейн. – М. : Физкультура и спорт, 1991. – 288 с.
2. Болобан В. Н. Сенсомоторная координация как основа технической подготовки / В. Н. Болобан // Наука в олимпийском спорте. – 2006. – № 2. – С. 96–102.
3. Волейбол : навч. програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності / [уклад. Ю. Г. Затворницький, В. В. Туровський, Ю. Г. Крюков]. – К., 1993. – 174 с.
4. Волейбол : учебник для вузов / под общ. ред. А. В. Беляева, М. В. Савина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Физкультура и спорт, 2006. – 360 с. – ISBN 5-278-00741-9.
5. Гераськин А. А. Методика развития быстроты игровых действий квалифицированных волейболистов : автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. наук / А. А. Гераськин. – Омск, 1984. – 16 с.
6. Лях В. И. Координационные способности школьников / В. И. Лях. – Мн. : Полымя, 1989. – 160 с.
7. Мещерякова О. Н. Оптимизация технико-тактической подготовленности юных волейболисток на основе развития специальной ловкости : автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. пед. наук / О. Н. Мещерякова. – С. Пб., 1994. – 18 с.
8. Платонов В. Н. Координаційні здібності спортсмена і методика їх розвитку / В. Н. Платонов, М. М. Булатова // Фізична підготовка спортсмена. – К. : Олімпійська література, 1995. – Розд. 5. – С. 238–274.
9. Фарфель В. С. Управление движениями в спорте / В. С. Фарфель. – М. : Физкультура и спорт, 1975. – 208 с.

Рецензент: канд. психол. наук *Курилюк С.І.*

УДК 796.56:796.092.29
ББК 75.8

Ярослав Галан

СУЧАСНА СИСТЕМА ОЦІНКИ ЗАГАЛЬНОЇ І СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СПОРТСМЕНІВ-ОРІЄНТУВАЛЬНИКІВ

У статті наведено сучасні тести щодо оцінки загальної і спеціальної підготовленості спортсменів-орієнтувальників. Для проведення дослідження загальної та спеціальної підготовки була запропонована система тестів, яка дає можливість оцінити рівень розвитку таких фізичних якостей, як швидкість, витривалість та сила, а також таких якостей спеціальної фізичної підготовки, як здатність долати перешкоди, переносити навантаження й поєднувати фізичну та розумову роботу.

Ключові слова: спортивне орієнтування, спортсмен-орієнтувальник, фізична підготовка, тактична підготовка, система оцінки.

В статті приведено сучасні тести щодо оцінки загальної та спеціальної підготовленості спортсменів-орієнтувальників. Для проведення досліджень загальної та спеціальної підготовки була запропонована система тестів, яка дає можливість оцінити рівень розвитку таких фізичних якостей, як швидкість, витривалість і сила, а також таких якостей спеціальної фізичної підготовки, як здатність подолати перешкоди, переносити навантаження та поєднувати фізичну та умовну роботу.

Ключевые слова: спортивное ориентирование, спортсмен-ориентировщик, физическая подготовка, тактическая подготовка, система оценки.

In article are given modern tests with the assessment of the general and specialized training of the orienteers. For carrying out of research of the general and specialized training was offered the system of tests that gives an opportunity to estimate a level of development of such physical qualities as speed, endurance, force, and also such qualities of the specialized physical training as an ability to overcome barriers, to endure loading and combine physical and mental work.

Key words: sport orienteering, orienteer, physical preparation, specialized training, system of assessment.

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. Спортивне орієнтування є молодим, проте перспективним видом спорту, який стрімко набирає популярності. Кожного року до цього виду спорту долучається все більше країн, росте конкуренція та зростають світові досягнення [7]. Усе це вимагає від тренерів удосконалення методики підготовки спортсменів.

В Україні перші офіційні масові змагання з орієнтування відбулися 1963 року в Закарпатті [1]. За цей період сформувалася своя школа орієнтування, яка досить непогано зарекомендувала себе на міжнародній арені. Зокрема, 2007 року Чемпіонат світу зі спортивного орієнтування проходив у Києві. Із цієї нагоди Національний банк України присвятив цій події випуск пам'ятної монети номіналом 2 гривні (рис. 1). Розвитком орієнтування в Україні займається Всеукраїнська федерація спортивного орієнтування, яка діє під егідою Міжнародної федерації орієнтування (МФО) [1].

Рис. 1. Пам'ятна монета номіналом 2 гривні

Загальна фізична підготовка (ЗФП) є основним, базовим видом фізичного виховання, що реалізує загальну підготовчу спрямованість системи фізичного виховання в цілому, її зміст, засоби, методи та форми організації занять передбачають

створення надійної бази фізичної підготовленості до будь-якого виду діяльності людей у процесі життя (професійної, побутової тощо) [5].

Провідну роль у змісті ЗФП відіграють природні види рухів та похідні від них, що супроводжують людину протягом усього життя (різноманітні види ходьби, бігу, стрибків, метань). Крім того, ЗФП може містити в собі елементи різних видів спорту: рухливих і спортивних ігор, гімнастики, акробатики, атлетизму, плавання, легкої атлетики тощо. Також можуть використовуватися вправи на тренажерах [5].

Спеціальна фізична підготовка здійснюється за допомогою певних фізичних вправ і використовується з метою розвитку фізичних якостей, необхідних для спеціалізованої підготовленості спортсмена. Умовою вибору вправ є їх подібність до елементів, частин або конкретного виду спортивного орієнтування.

Даний вид спорту надзвичайно емоційний, потребує високих інтелектуальних загальних і спеціальних фізичних здібностей. Правильне поєднання засобів розвитку інтелектуальних і фізичних здібностей, особливо на початкових етапах занять спортом, є гарантією гармонійного розвитку спортсменів-орієнтувальників і забезпечує досягнення високих спортивних результатів [3].

Разом із тим сьогодні недостатньо систематизовані тести для оцінки загальної й спеціальної фізичної підготовки спортсменів-орієнтувальників і контролю за рівнем їх працездатності та спортивного росту.

Для оцінки рівня фізичної підготовленості застосовуються різноманітні тести, більшість з яких являють собою те або інше фізичне навантаження з подальшим виміром різних показників функціонування організму [1; 3; 6; 10].

Мета роботи – систематизувати найбільш ефективні тести для оцінки загальної і спеціальної фізичної підготовки спортсменів-орієнтувальників.

Для досягнення мети дослідження нами були сформувані такі завдання:

1. Проаналізувати сучасні наукові здобутки з досліджуваної проблеми.
2. Виявити й систематизувати найбільш ефективні тести для оцінки загальної і спеціальної підготовленості спортсменів-орієнтувальників.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури щодо проблеми дослідження загальної та спеціальної підготовки спортсменів-орієнтувальників.

Результати дослідження. Найважливішою ланкою управління багаторічною підготовкою спортсменів-орієнтувальників є система комплексного контролю, яка дає змогу оцінити підготовленість на всіх етапах навчально тренувального процесу [4]. Ефективна система комплексного контролю допомагає тренеру об'єктивно оцінити правильність обраного напряму підготовки, постійно стежити за станом та динамікою тренуваності спортсменів, вчасно корегувати навчально-тренувальний процес [12].

У процесі оцінки загальної та спеціальної підготовки спортсменів-орієнтувальників використовуються такі види контролю: етапний, поточний, оперативний [12].

Завданням етапного контролю є визначення фізичної підготовки і рівня тренуваності орієнтувальника під впливом досить тривалого періоду тренування та розробка стратегії на наступний мікроцикл або період. Етапний контроль дає змогу оцінити рівень розвитку різних сторін тренуваності спортсменів, виявити недоліки в підготовленості до фізичного навантаження та резерви подальшого її удосконалення. Результатом цього стає розробка індивідуальних планів побудови тренувального процесу на окремий період або весь мікроцикл. Найефективнішою є така форма поетапного контролю, коли в макроциклі обстеження проводиться декілька разів під час поточного контролю.

У процесі поточного контролю оцінюють роботу різної спрямованості, визначають фазу стомлення під впливом навантажень окремих занять, перебіг відновлю-

вальних процесів в організмі, особливості взаємодії різних за величиною та спрямованістю навантажень протягом дня або мікроциклу. Це дає змогу оптимізувати процес спортивного тренування протягом дня, мікро- та мезоциклу, створити найкращі умови для розвитку заданих адаптаційних перебудов.

За допомогою оперативного контролю оцінюють реакцію організму спортсмена на окремі вправи та вживають заходи з метою досягнення реакцій, які приводять до заданого тренувального ефекту.

Виділяють три основні групи тестів:

1. Контрольні випробування – з бігу, пробігання різної дистанції або час пробігання дистанції.
2. Стандартні функціональні проби (вимірювання ЧСС, оцінка швидкості пробігання дистанцій при частоті серцевих скорочень 160 уд/хв).
3. Максимальні функціональні проби.

На основі аналізу літературних джерел [1; 2; 7], для визначення рівня фізичної підготовленості спортсменів-орієнтувальників можна рекомендувати такі тести (табл. 1):

- біг 60 м з ходу (с);
- човниковий біг (с);
- стрибок у довжину з місця (см);
- 6-хвилинний біг (м);
- підтягування на перекладині (дівчата на низькій перекладині) (к. р.);
- вистрибування догори (за Абалаковим): показник кількості вистрибувань догори із глибокого присідання за 30 с (р);
- піднімання прямих ніг із положення лежачи до кута 45° – силова витривалість м'язів черевного преса; піднімання прямих ніг до кута 90° у висі на гімнастичній стінці за 10 с – швидкісна сила; нахил з підвищеної опори – гнучкість (к. р.);
- динамометрія сильнішої руки (кг);
- тест із кубиками (у коридорі шириною 5 м і довжиною 15 м намальовано 12 кіл (шість з одного боку і шість з другого на відстані 3 м один від одного) діаметром 50 см. За командою “Руш!” учасник нахиляється, бере кубик, що знаходиться в колі, переносить його в паралельне коло й кладе. Потім біжить до наступного і т. д. Хронометр зупиняється в момент доторкання останнього кубика до площі останнього кола) – спритність; десятискок на двох ногах – силова витривалість м'язів ніг; стрибок у довжину з місця – вибухова сила [2].

Таким чином, спортсменам-орієнтувальникам у процесі загальної фізичної підготовки потрібно тренувати такі якості, як швидкість, витривалість і сила, тому для оцінки їх підготовки доцільно використовувати такі види тестів: спринтерський біг, біг на середні дистанції, стрибки в довжину з місця та вправи на гнучкість і силу.

У науковій літературі [1; 2; 7] наводиться значна кількість тестів для оцінки спеціальної підготовки спортсменів-орієнтувальників, тому важливо відібрати ті тести, які найкраще й об'єктивніше можуть дати оцінку спеціальній фізичній підготовці спортсменів.

Виходячи із цих міркувань, ми пропонуємо використовувати такі тести:

Відчуття відстані. Використовуються тести, які можуть бути проведені на будь-якій місцевості або в приміщенні.

1. Спортсмен за завданням тренера декілька разів “на око” визначає відстань від одного до другого предмета. Після цього проводиться вимір цієї відстані за допомогою рулетки.

Таблиця 1

Орієнтовні нормативи загальної фізичної підготовки спортсменів-орієнтувальників різного віку

Показники (тест)	Вік спортсменів, років						
	10	11	12	13	14	15	16
Юнаки							
Біг 60 м, с	9.8	9.5	9.3	9.2	-	-	-
Біг 100 м, с	18.8	18.0	17.0	16.0	15.0	14.0	13.0
Біг 400 м, с	80	75	70	67	65	63	61
6-хвилинний біг, м	1300	1400	1500	-	-	-	-
12-хвилинний біг, м	-	2800	2900	3000	3100	3150	3200
Стрибок у довжину з місця, см	160	170	180	200	220	230	240
Потрійний стрибок з місця, см	450	460	520	560	600	650	700
Біг 1000 м, хв	4.10	3.50	3.40	3.30	3.20	3.10	3.05
Біг 3000 м, хв	-	-	12.30	12.20	12.00	11.40	11.10
Біг 5000 м, хв	-	-	-	-	-	19.20	18.20
Дівчата							
Біг 60 м, с	10.4	10.2	10.0	9.8	9.7	-	-
Біг 100 м, с	19.8	19.2	18.8	18.4	18.0	17.8	17.5
Біг 400 м, с	85	81	78	74	71	69	67
6-хвилинний біг, м	1200	1300	1400	1500	-	-	-
12-хвилинний біг, м	-	2600	2700	2800	2900	3000	3100
Стрибок у довжину з місця, см	140	150	160	180	200	210	220
Потрійний стрибок з місця, см	420	440	460	510	540	580	620
Біг 1000 м, хв	4.20	4.10	4.00	3.55	3.50	3.45	3.40
Біг 2000 м, хв	-	-	8.30	8.20	8.10	8.05	8.00
Біг 3000 м, хв	-	-	-	13.10	12.50	12.40	12.30

Точність виміру визначається за формулою:

$$T = \frac{C_2 \cdot 100}{C_1},$$

де C_2 – сума показників відстані, виміряних на око, м;

C_1 – сума показників відстані, виміряних рулеткою, м.

2. Спортсмен за завданням тренера декілька разів визначає відстань від одного предмета до іншого кроками під час бігу. Після цього проводяться точні виміри й за тією ж формулою визначається розвиток відчуття відстані в кожного спортсмена окремо і в групі в цілому.

Якщо в спортсмена показники точності виміру відстані не відповідають нормативам (табл. 2), то до плану техніко-тактичної підготовки учня вносяться відповідні корективи.

Відчуття простору. Тест може проводитися на місцевості або в приміщенні.

Для цього на підлозі малюють лінії напрямку через кожні 10–15°. Спортсмену зав'язують очі, роблять три обороти; після цього вказують, що перед ним напрямок на одну зі сторін світу. Потім дають завдання пройти 10–15 м у напрямку, заданому градусами. Роблять точні виміри пройденої відстані та відхилення. Тест проводиться декілька разів. Ступінь розвитку відчуття простору визначається за формулою:

$$T = 100 - \frac{C_2 \cdot 100}{C_1},$$

де C_2 – сума помилок, м або см; C_1 – сума відрізків, м або см.

Оцінка виконання даного тесту проводиться за табл. 2.

Відчуття часу. Тест може бути проведений на місцевості або в приміщенні.

Спортсмену дається завдання пробігти по колу з будь-якою швидкістю. Після цього він називає час, витрачений на виконання роботи. Тренер також робить виміри відрізків часу за допомогою секундоміра.

Точність оцінки відчуття часу та швидкості визначаються за аналогічними формулами й табл. 2.

Показники швидкості бігу. Швидкість бігу на тій чи іншій місцевості є важливим показником готовності спортсмена досягти високих спортивних результатів на відповідальних змаганнях. Швидкість бігу кожного спортсмена окремо треба визначати не тільки для різних типів місцевості. Не менш важливими є показники швидкості спортсмена на етапах грубого чи кропіткого орієнтування, які поділяються на такі види: лінійний, рельєфний, азимутальний і кропітке читання карти, а також швидкості на різних ґрунтах, за різної густини засадження лісу та ін.

Для визначення швидкості бігу на відрізках із різними видами орієнтування треба проводити контрольні або спеціальні тренування чи старту. Ці показники, порівняні з даними в таблиці 2, можуть внести значні зміни в техніко-тактичну підготовку спортсмена та її планування.

Таблиця 2

Оцінка техніко-тактичної та психологічної підготовленості спортсменів-орієнтувальників різних спортивних груп

Показник	Групи					
	Навчально-тренувальні	Спортивного удосконалення			Вищої спортивної майстерності	
		Рік навчання				
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й	Увесь термін
Відчуття відстані						
Точність виміру, %	88	91	94	96	97	98
Відчуття простору						
Точність виміру, %	80	86	90	93	96	98
Відчуття часу						
Точність виміру, %	77	82	86	90	93	95

Продовження табл. 2

Швидкість бігу по місцевості, хв/км:						
рівнинній						
хлопці	6,6	6,4	6,2	6,0	5,8	5,5
дівчата	7,2	7,0	6,8	6,7	6,5	6,3
середньопересіченій						
хлопці	7,2	7,0	6,8	6,6	6,5	6,4
дівчата	7,8	7,6	7,4	7,2	7,1	7,0
умовно-гірській						
хлопці	8,2	8,0	7,8	7,7	7,6	7,5
дівчата	9,0	8,8	8,6	8,4	8,3	8,2

Таким чином, для контролю за рівнем загальної та спеціальної фізичної підготовленості спортсменів-орієнтувальників різного рівня майстерності (від початківців до груп вищої спортивної майстерності) можна рекомендувати тести, що дають можливість оцінити здатність спортсменів долати перешкоди, переносити навантаження, поєднувати фізичну й розумову діяльність, орієнтуватися в просторі та часі.

Висновки

1. Наразі є достатня кількість розроблених тестів для оцінки загальної та спеціальної підготовленості спортсменів проте лише незначна частина їх адаптовані до спортивного орієнтування.

2. Рекомендовано для спортсменів-орієнтувальників різного рівня майстерності для оцінки загальної фізичної підготовки такі тести: біг 60 м, 6 хв, динамометрія, що дозволяють найефективніше виявити розвиток таких якостей, як швидкісні здібності, загальну витривалість і м'язову силу. Для оцінки спеціальної фізичної підготовки рекомендовано використовувати спеціальні тести: на відчуття відстані, відчуття простору, оцінку швидкості бігу по місцевості, які дають можливість найкраще виявити професійні навички спортсменів-орієнтувальників.

Перспективу подальших досліджень убачаємо у вдосконаленні тестів для оцінки рівня функціональної підготовки спортсменів-орієнтувальників.

1. Глинська В. Роль фізичної підготовки у тренуванні спортсменів-орієнтувальників / В. Глинська // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2001. – Т. 1. – С. 318–321.
2. Линець М. Взаємозвязки між результатами змагальної діяльності та показниками фізичної підготовленості спортсменів-орієнтувальників / М. Линець, Х. Хіменес, І. Войтович // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2008. – Т. 1. – С. 172–176.
3. Линець М. Модельні характеристики фізичної підготовленості спортсменів-орієнтувальників / Михайло Линець, Христина Хіменес, Ірина Войтович // Актуальні проблеми юнацького спорту : м-ли VI Всеукр. наук.-практ. конф. – Херсон, 2008. – С. 51–55.
4. Линець М. Моделювання фізичної підготовленості у спортивному орієнтуванні / М. Линець, Х. Хіменес, І. Войтович // Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура. – Івано-Франківськ, 2009. – Вип. 10. – С.12–16.
5. Линець М. М. Основи методики розвитку рухових якостей / М. М. Линець. – Львів : Штабар, 1997. – 207 с.
6. Маясов К. Аналіз структури підготовки спортсменів-орієнтувальників / К. Маясов, Л. Маясов, І. Сапужак // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2007. – Т. 3. – С. 239–244.
7. Маясов Л. Структура технічних і тактичних дій спортсменів-орієнтувальників / Л. Маясов, І. Сапужак, А. Кубін // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2008. – Т. 1. – С. 193–198.

8. Булатова М. М. Розвиток фізичних якостей / М. М. Булатова, М. М. Линець, В. М. Платонов // Теорія і методика фізичного виховання : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту] ; за ред. Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література, 2008. – Т. 1, гл. 9. – С. 175–295.
9. Сергієнко Л. П. Особливості розвитку силової витривалості в умовах навчання у закладах силових структур / Л. П. Сергієнко // Концепція розвитку галузі фіз. вих. і спорту в Україні : зб. наук. праць. – Рівне, 2003. – Вип. 3. – Ч. 1 – С. 357–361.
10. Сергієнко Л. П. Тестування рухових здібностей школярів / Л. П. Сергієнко. – К. : Олімпійська література, 2000. – 438 с.
11. Пронтишева Л. Використання комплексного тесту для визначення рівня сформованості техніко-тактичних навичок орієнтувальників / Л. Пронтишева // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2001. – Т. 1. – С. 379–381.
12. Пронтишева Л. П. Орієнтування спортивне : програма для ДЮСШ, СДЮШОР, ШВСМ / Л. П. Пронтишева, О. Й. Куцук. – Вінниця, 1998. – 88 с.
13. Ширинян А. А. Физическая подготовка ориентировщика / А. А. Ширинян, А. В. Иванов. – М. : Физкультура и спорт, 2005. – 48 с.
14. Ширинян А. А. Современная подготовка спортсмена-ориентировщика / А. А. Ширинян, А. В. Иванов. – М., 2008. – 112 с.

Рецензент: канд. наук з фіз. вих. і спорту, доцент **Випасняк І.П.**

УДК 796.1+76.352
ББК 74.200.544

Юрій Бріскін

СПОРТ ІНВАЛІДІВ – У СВІТІ ТА ОСВІТІ

Дослідження присвячено проблемі створення системи знань про спорт інвалідів як складову міжнародного олімпійського руху та теоретико-методичному обґрунтуванню спорту інвалідів як наукової та навчальної дисципліни в системі підготовки фахівців зі спеціальності “Олімпійський та професійний спорт”. Розроблено концепцію узагальненої навчальної дисципліни “Спорт інвалідів” та програми проблемно орієнтованих навчальних дисциплін. Результати дослідження можуть бути використані як вихідна емпіричної та вихідна теоретичної основ створення загальної теорії спорту інвалідів.

Ключові слова: Міжнародний олімпійський рух, Параолімпійські ігри, Дефлімпійські ігри, Спеціальні Олімпіади, концепція спорту інвалідів, навчальна дисципліна “Спорт інвалідів”.

Исследование посвящено проблеме создания системы знаний о спорте инвалидов как составляющей международного олимпийского движения и теоретико-методическому обоснованию спорта инвалидов как научной и учебной дисциплины в системе подготовки специалистов по специальности “Олимпийский и профессиональный спорт”. Разработана концепция обобщенной учебной дисциплины “Спорт инвалидов” и программы проблемно ориентированных учебных дисциплин. Результаты исследования могут быть использованы в качестве исходной эмпирической и исходной теоретической основ создания общей теории спорта инвалидов.

Ключевые слова: Международное олимпийское движение, Параолимпийские игры, Дефлимпийские игры, Специальные Олимпиады, концепция спорта инвалидов, учебная дисциплина “Спорт инвалидов”.

The investigation is dedicated to a problem of creation of knowledge system about invalids' sport as a component of international Olympic movement and to theoretical-methodical basis of invalids' sport as a scientific and educational subject in the system of specialists' training in specialty “Olympic and Professional Sport”. Conception of generalized educational subject “Invalids' sports” and conception of program of problem-oriented educational subjects are developed. Results of the investigation may be used as an initial empiric and initial theoretic basis for creation of general theory of invalids' sports.

Key words: International Olympic movement, Paralympic Games, Deaflympic games, Special Olympics, invalids' sports conception, educational subject “Invalids' sports”.

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. Світова статистика із прикрістю свідчить, що кожний десятий мешканець Землі є інвалідом, інвалід є в кожній четвертій родині світу. У наш час у світі понад 600 млн інвалідів,